

Ніяких символів у фільмі не шукайте. Як нема там і пародії. Тобто ви повинні сприймати події фільму як абсолютно реальні. Ну що ж, для особливо довірливих - будь ласка!.. У першу чергу обдурюються французи, які, мабуть, щиро гадають, що у нас справді вщент кіллерізоване життя. Існують у нас, зрозуміло, і жахлива корупція, і злочинність, і наймані вбивці, але все це, слава Богу, не у такій мірі, й (що важливо для мистецтва) зовсім не так.

Тетяна Кривицька у фільмі "Приятель небіжчика".

У фільмі "Приятель небіжчика" режисер В'ячеслав Криштофович облагороджує головного героя, зображеного у романі письменника Андрія Куркова. Якщо Курков знаходить поживу для творчості в американському детективі, то Криштофович черпає енергію з великої російської літератури. Криштофович змальовує добре відомий нам зі школи і навіть трохи призабутий образ "зайвої людини", тобто людини, що загубила текст своєї ролі й, крім того, не знає - в комедії чи трагедії їй треба зіграти.

Герой актора Олександра Лазарева нагадує чеховських персонажів, яким легше з "поганим", звичним старим світом, аніж з "хорошим" новим. Мрія таких героїв, як у кожної з трьох сестер, - "В Москву! В Москву!" дуже нагадує мрію теперішніх художників: "В Париж! В Париж!" Коли такий герой чи героїня потрапляє туди, куди проситься, - через тиждень волає: "Додому!" Інерція способу життя, букет звичок, складна система умовних рефлексів тягне назад, у звичне коло проблем, у рідне болото. Бо за словами "Москва" чи "Париж" стоїть поняття "раю". Але люди часто забувають, що рай - поняття не географічне, туди не дістатися поїздом чи літаком.

Будучи фахівцем із європейських мов, Анатолій не може знайти роботу в теперішньому великому місті. Хто в це повірить? Він не хоче працювати, бо за натурою - типовий пан, щось на кшталт збіднілого дворянина, принца без перспектив на королівство.

Поетам часто приятелі виносять помийне відро. Так було з Ахматовою. Цветаєва по-королівськи не звертала уваги на одяг і ходила в засмальцьованому халаті. Якби Шевченко не став геніальним поетом, він би був ледащо, як передбачав його батько.

Співчуття у цьому фільмі може викликати тільки один персонаж: кіллер, який був знищений людиною, що його найняла. Автори фільму (свідомо чи підсвідомо) при звичають глядача до думки, що кіллер - це така ж професія, як і всі інші, тобто доруйнують залишки суспільної моралі.

До речі, України фільм майже не стосується. Окрім київських пейзажів (Софія, Лавра та Андріївський узвіз), у ньому нічого українського немає.

Так собі - позанаціональний псевдо-андеграунд для французів. Як там було у записнику Іллі Ільфа? "Легковірні французи вважають, що можна замерзнути на смерть при одному градусі морозу. І замерзають".

Поразки тут немає. Але і перемоги теж. Від щирого серця зичу режисерові не захоплюватися поверховим успіхом цієї стрічки і в наступних фільмах повернутися до більш серйозного аналізу дійсності, який, на щастя, притаманний йому.

Валентина ГРИЦУК

"ПРИНЦ"

У СУЧАСНОМУ МІСТІ

Герой фільму - пустоцвіт. У великих творців кожна краплина дорогоцінної енергії акумулюється, кристалізується в творах і світить людям у віках. У вроджених "принців" вона гуляє сама по собі - то гасне в банальній лінії, то самовільно вбиває когось.

Цей славнозвісний "кармічний диван Обломова" (як сказав один екстрасенс) існує чи не в кожному творі російського письменника. Навіть пушкінська Тетяна, зв'язуючись у коханні, додає: "Но я другому отдана, и буду век ему верна". "Якщо не віддалась, а віддали, то навіщо така вірність?" - допитується знаменитий критик Белінський і відповідає з гордістю: "Бо то російська, а не європейська жінка". Російська ментальність. З цим нічого не поробиш. Ця ментальність нав'язана українцям давно, і треба сказати, що вона добре прижилася. Московський актор у середовищі сучасного Києва створив переконливий образ теперішнього українського чоловіка, давно вже не козака, що пасивно піддається імпульсам зовнішнього, чужого йому світу. Цей світ в особі приятеля за пляшкою говорить йому з агресивною простотою: "Замов убивство коханця дружини," - і він погоджується невпевнено. Голос кіллера по телефону повідомляє зранку у важку голову: "Поклади фотографію жертви там-то" - і він говорить непевне "так". Випадково бачить, як дружина кидає чемодани у машину суперника - і кладе у домовлене місце власне фото. У призначений час вбивство не відбувається. На radoшах герої напивається і ловиться на усмішку симпатичної повії. Замовляє вбивство кіллера. В кінці фільму з жахом розуміє, що він стане батьком дитини небіжчика. Цей довгий здивований погляд на дитину - останній

кадр картини.

Актор вміє мовчати перед камерою, вміє довго валятися на знаменитому обломовському дивані, смакувати каву і заливати горілку, поволеньки ходити по квартирі й по вулиці - і це все не видається занудним. Він добре тримає увагу глядачів. Так само, як і весь фільм Криштофовича. Фільм вдало змонтований, хід сюжету плавний, м'який, узагальнено-цілісний, але разом з тим не губляться другорядні деталі. Режисер зумів створити (як тло, на якому вимальовуються події) правдиву картину сьогоденного Києва, Києва, який перетворився для його мешканців з тихого рідного дому на якийсь простір битви, де стикаються чужорідні енергії, де на кожному кроці чатує небезпека.

Герой Лазарева існує у цьому місті, як тріска у бурхливій весняній річці. Але його інертність, інфантильність чомусь не нервує, а спонукає до співчуття, герой симпатичний у будь-яких своїх проявах. Можливо, це відбувається тому, що він позбавлений рефлексії, яка характерна для інтелегента, цілком віддається потоку долі, не намагаючись подивитися на себе збоку і хоча б щось проаналізувати, чи змінити. Він абсолютно вільний від марнославства, цього рушія будь-якої кар'єри, а також від цілеспрямованості, гордині. Зв'язок з повією подається як факт, у фільмі немає жодної любовної сцени, а тому герой здається інколи красивим монахом, який своєю незахищеністю і чистотою збуджує увагу.

Він часто дивиться у вікно своєї квартири на золоті бані Софії. Може він у ці хвилини тужить за чорною рясною? Якщо так, то це чергова маніловщина. Він вступає в капці людини, яку вбив, і "нічого з ним від того не станеться", як написано у романі А.Куркова.